

בס"ד. ש"פ מצורע, שבת הגדול, ח' ניסן, ה'תשכ"ה

(הנחה בלתי מוגה)

שיר השירים גו' כי טובים דודיך מיינ'. ומבאר אדמו"ר הזקן בלקו"ת דרושי שיר השירים² שיין (דודיך מיינ) קשור עם ענין השמחה, כמארז"ל³ אין אומרים שירה אלא על היין, כי היין בלוע תחילה בענבים ואח"כ יוצא מן ההעלם אל הגילוי, והיציאה מן ההעלם אל הגילוי מביאה לידי שמחה, כמו שיוצאים מאפילה לאורה, שמתחילה החושך יכסה וע"י הגילוי הנה ראו אור גדול, ותהי' השמחה גדולה לאלקים.

(ב) **ויש** לקשר זה עם ענינו של חג הפסח [כידוע⁴ ששיר השירים שיין לחג הפסח, ובכמה דרושי שה"ש מדובר אודות יצי"מ, שעז"נ בשיר השירים⁵ קול דודי גו' מדלג על ההרים וגו', וכן אודות מ"ת הקשור עם יצי"מ, כמ"ש⁶ בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על החר הזה. וענינו של חג הפסח מתחיל מהשבת שלפניו, שמיני' מתברכין כולהו יומין⁷, ובפרט ע"פ מ"ש אדמו"ר הזקן בשולחנו⁸ שנהגו בדורות האחרונים שהחכם דורש הלכות פסח בשבת שלפניו, שקורין⁹ אותו שבת הגדול בגלל הנס גדול שהי' בעשור לחודש, כשקיימו הציווי משכו וקחו לכם גו'¹⁰, שזהו התחלת הענין דחג הפסח, וכיון שקבעו נס זה לזכרון לדורות (לא בעשירי לחודש, כדרך שנקבעו כל המועדים, אלא) בשבת דוקא, כמבואר הטעם בנגלה דתורה¹¹, הרי מובן גם בפנימיות הענינים, שהענין דמשכו וקחו לכם גו' כפי שחוזר וניעור בכל שנה¹² הוא בשבת שלפני הפסח], כי, חג הפסח הוא ראש השנה לרגלים¹³, וענין הרגלים הוא מועדים לשמחה¹⁴, והרי שמחה קשורה עם יין, אין שמחה אלא

(7) זח"ב סג, ב. פח, א.

(8) או"ח סתכ"ט ס"ב.

(9) ראה שם סת"ל ס"א.

(10) בא יב, כא.

(11) שו"ע אדה"ז שם.

(12) ראה רמ"ז בספר תיקון שובבים. הובא ונתבאר בספר לב דוד (להחיד"א) פכ"ט. ועוד.

(13) ר"ה ד, א.

(14) נוסח התפלה וקידוש דיו"ט.

(1) שה"ש א, א"ב.

(2) בתחלתו (ב, א"ב). וראה גם ד"ה זה באוה"ת שה"ש (שנאמר בחג הפסח תקצ"ח) ע' כ.

(3) ברכות לה, א.

(4) ראה אבודרהם תפלות פסח. רמ"א או"ח סת"צ ס"ו ובמג"א שם ס"ח. שו"ע אדה"ז שם ס"ז.

(5) ב, ח. וראה לקו"ת שה"ש יד, ג ואילך.

(6) שמות ג, יב.

ביין¹⁵, וכפי שפוסק אדמו"ר הזקן בשולחנו¹⁶ שעכשיו שאין ביהמ"ק קיים אין יוצאים ידי חובת שמחה אלא ביין (משא"כ אין שמחה אלא בכשר¹⁵), שענין זה הוא בעיקר בזמן הבית, באכילת בשר שלמים). ולהעיר מהנהגת כ"ק מו"ח אדמו"ר שהי' שותה רביעית יין בכל סעודה של יו"ט, וכן בחול המועד, שגם בו יש החיוב דשמחה מן התורה¹⁷ (וכמ"ש אדמו"ר הזקן בהגהה¹⁸ שגם חול המועד קרוי מקרא קודש לענין קרבנות). וענין נוסף בחג הפסח, שמצוה מדברי סופרים לשתות בליל הפסח ארבעה כוסות של יין¹⁹. ויש להוסיף בהשייכות דפסוק הנ"ל לחג הפסח, דהנה, חג הפסח שייך גם להגאולה העתידה, כידוע²⁰ שביצי"מ היתה פתיחת הצינור גם בנוגע להגאולה העתידה. ומהענינים המיוחדים שבגאולה העתידה, שאז יהי' שלימות הגילוי דפנימיות התורה (לאחרי הקדמת אריכות הגלות האחרון, כמבואר בלקו"ת² שכדי לקבל תורה הנגלית במ"ת הי' די בהעלם וגלות במשך רד"ו שנה, וכעת אריכות הגלות הוא לפי שלעתיד לבוא יתגלה פנימיות וטעמי התורה). וענין זה קשור עם יין (דודיך מייץ), כידוע²¹ שייך רומז לפנימיות התורה, תורתו של משיח. וזהו שהכתוב דודיך מייץ בא בהמשך למ"ש לפנ"ז ישקני מנשיקות פיהו, כדפירש רש"י דקאי על גילוי סוד טעמי ומסתר צפונותי לעתיד לבוא, שזהו"ע טעמי תורה שלא נתגלו להיותם למעלה מהבנה והשגה (כמבואר באגה"ק²²), ויתגלו לעתיד לבוא, שזהו ענין היין שבתורה.

ג) **ולהבין** מעלת ענין השמחה (שזהו"ע היין), דלכאורה, הרי ענין התענוג הוא נעלה יותר מענין השמחה²³. אך הענין הוא, שיש גם מעלה בשמחה לגבי עונג, דהנה, ענין השמחה הוא באופן של התרחבות והתפשטות²⁴, שמזה בא ענין ההתחלקות לריבוי פרטים, והרי ענין ההתחלקות קשור עם אחדות הפשוטה, כמבואר בתורת חיים פ' נח²⁵ שריבוי ההתחלקות נעשה מצד אמיתית הפשיטות דוקא. וע"ד מעלת הבינה לגבי החכמה, שבבינה דוקא נעשה ענין ההתרחבות והתחלקות לריבוי

15) פסחים קט, א.

16) אר"ח סתקב"ט ס"ז.

17) שו"ע אדה"ז שם ס"ו. וראה תו"מ

חט"ו ע' 45.

18) על גליון השו"ע אר"ח ר"ס רמב.

19) משנה פסחים צט, ב. רמב"ם הל'

חמץ ומצה פ"ז ה"ז. טושו"ע ושו"ע אדה"ז

אר"ח סתע"ב ס"ב.

20) ראה סה"מ תש"ח ע' 164.

21) ראה לקו"ת קרח נד, ד. דרושים

ליהכ"פ סט, ד. אמרי בינה שער הק"ש

ספנ"ג ואילך (נב, ג ואילך).

22) סי"ט (קכת, א).

23) ראה סה"מ תרנ"ז ע' רס ואילך.

24) ראה גם סה"מ תש"ט ע' 131.

25) ע, ב ואילך.

פרטים, והיינו, לפי ששורש הבינה הוא למעלה מחכמה²⁶. והרי ענין השמחה קשור עם בינה, שזהו"ע אם הבנים שמחה²⁷. וגם יין הוא בחי' בינה²⁸. וזהו גם ענין ד' כוסות, כידוע²⁹ שג' מצות הם כנגד ג' מוחין דאבא (חכמה), וד' כוסות הם כנגד ד' מוחין דאמא (בינה). וכן הוא גם בנוגע להגאולה העתידה הקשורה עם חג הפסח (כנ"ל ס"ב), דהנה, אמרו חז"ל³⁰ שלעתיד לבוא יאמרו ליצחק דוקא כי אתה אבינו³¹, והרי ענינו של יצחק הוא גבורה (ששרשה מבחי' הבינה³²) והתחלקות, וכנ"ל שריבוי ההתחלקות קשור עם אחדות הפשוטה דוקא. ואין זה בסתירה להידוע³³ בענין ג' המועדים שהם כנגד ג' האבות, שפסח הוא כנגד אברהם (קו הימין), שנאמר³⁴ לושי ועשי עוגות, כי, השייכות דפסח לאברהם היא מצד ענין המצות דוקא, אבל מצד ענין היין שבפסח, הן מצד הענין דד' כוסות, והן מצד כללות הענין דמועדים לשמחה (ובפרט שחג הפסח הוא ר"ה לרגלים, כנ"ל), שייך חג הפסח לקו השמאל, בינה וגבורה, וזהו גם שבגאולה העתידה (ששייכת לפסח) יאמרו ליצחק (גבורה) דוקא כי אתה אבינו.

ד) **ויש** לבאר ענין זה בהקדם ביאור מעלת ד' כוסות של יין על ג' מצות, לפי שד' הכוסות הם מדברי סופרים שגדלה מעלתם על דברי תורה, כמארז"ל³⁵ חמורים וחביבים דברי סופרים יותר מדברי תורה. וביאור הענין, דהנה, דברי תורה ודברי סופרים הם תורה שבכתב ותורה שבעל פה. והחילוק שביניהם³⁶, שתורה שבכתב היא בבחי' כלל, בחי' החכמה, ותורה שבעל פה היא בבחי' פרט, בחי' הבינה, שכל פרטי העינים דתושבע"פ כלולים בהעלם בתושב"כ, ובאים מההעלם אל הגילוי בתושבע"פ. ובתושבע"פ גופא הנה מדור לדור ניתוסף יותר בענין הפירוט וההתחלקות, וכפי שדרשו חז"ל³⁷ על הפסוק³⁸ ששים המה מלכות גר', ששים המה מלכות אלו המשניות ושמונים פלגשים אלו הברייתות ועלמות אין מספר אלו ההלכות, שהן מימרות האמוראים, והיינו,

33) זח"ג רנו, ב. טור או"ח סתי"ז. ועוד.

34) וירא יח, ו.

35) ראה ירושלמי ברכות פ"א ה"ד. משנה

סנהדרין פת, ב. ועוד.

36) ראה תניא אגה"ק סכ"ט. תו"א שם נו,

ד ואילך. ובכ"מ.

37) ראה שהש"ר פ"ו, ט (ב). לקו"ת

שה"ש מ, ב.

38) שה"ש ו, ח.

26) ראה תו"א וארא נט, ב.

27) תהלים קיג, ט.

28) ראה תו"ח שמות קלה, ב.

29) פע"ח שער חמץ ומצה רפ"ב (ואילך).

שער הכוונות ענין הפסח דרוש ו.

30) שבת פט, ב.

31) ישעי' סג, טז.

32) ראה זוהר ח"ב סד, א. ח"ג לט, ב.

ובכ"מ.

שבהברייתות שהם לאחרי המשנה ישנו ענין הריבוי יותר מאשר במשניות. אלא שגם הריבוי דשמונים, עם היותו מספר מעולה, הרי הוא בהגבלה עדיין, והוא לפי שגם הברייתות היו קרוב לזמן המשנה, שעל זה אמרו חז"ל³⁹ ותורת⁴⁰ בימי רבי, היינו, שימי רבי הם המשך לזמן הבית כו'. אך עיקר ושלימות הריבוי שבתורה הוא בזמן שלאח"ז, שזהו"ע ועלמות אין מספר אלו ההלכות, שהן מימרות האמוראים, שהריבוי הוא באופן של בלי גבול. וזהו גם מ"ש⁴¹ לתבונתו אין מספר, לתבונתו דייקא (שהרי לא נאמר לחכמתו אין מספר), היינו, שענין הריבוי באופן דאין מספר הוא מצד מעלת הבינה דוקא, וכידוע שענין הריבוי וההרחבה נמשך מבחי' מרחב העצמי.

וזהו הטעם להמבואר בלקו"ת פ' פקודי⁴² גודל מעלת דברי סופרים על דברי תורה, שזהו ע"ד מעלת מצוות לא תעשה לגבי מצוות עשה, אלא שבזה גופא יש גם המעלה דמצוות עשה. והענין בזה, דהנה, בדברי תורה יש חילוק בין מצוות עשה למצוות לא תעשה, שע"י מצוות עשה שהם בקום ועשה ממשיכים בחי' האורות המתלבשים בכלים, שיכולים להתגלות בבחי' פנימיות, בהשגה ממש, משא"כ ע"י מצוות לא תעשה ממשיכים אורות נעלים יותר, שלא לפי ערך הכלים, שאינם יכולים להתגלות בפנימיות בבחי' השגה ממש (השגת החיוב), כי אם באופן של השגת השלילה, שלכן קיומם הוא באופן דשב ואל תעשה, בדרך שלילה, כמו כל חלב וכל דם לא תאכלו⁴³, וכיו"ב. אמנם, בדברי סופרים ישנם ב' המעלות גם יחד, דהנה, כללות הענין דדברי סופרים הוא ע"ד גדרים וסייגים כו', שזהו כעין מצוות לא תעשה, ומ"מ, הרי הם בקום ועשה, שזהו"ע ז' מצוות דרבנן, כמו נר חנוכה וכו', שהם באופן של קום ועשה. וזהו מעלת דברי סופרים (תושבע"פ) על דברי תורה (תושב"כ), שגם האורות הנעלים שלמעלה מהכלים שאינם יכולים לבוא בפנימיות ובהשגה כי אם בדרך השגת השלילה בלבד, הנה ע"י דברי סופרים נמשכים ובאים גם הם בבחי' תפיסא בכלים. וטעם הדבר הוא, לפי שדברי סופרים הם מבחי' הבינה⁴⁴ שענינה התרחבות והתחלקות לריבוי פרטים שע"י לוקחים את המרחב העצמי באופן של תפיסא בכלים כו'.

תו"א שמות נב, ג ואילך. המשך מצה זו תר"ם

פ"מ ואילך.

(43) ויקרא ג, יז.

(44) ראה תו"א שמות שם.

(39) שבת ק"ג, ב.

(40) רות ב, יד.

(41) תהלים קמו, ה.

(42) ו, ד. וראה גם לקו"ת שה"ש ז, א.

וכן הוא גם בנוגע לפנימיות התורה, בחי' היין שבתורה. דהנה, ידוע פתגם כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע⁴⁵ אַז מען זיצט באַ זיך אין חדר און מען עפנט (לערנט) דעם לקוטי תורה פילט (הערט, האָט) מען עצמות א"ס. ולכאורה אינו מובן, איך שייך ענין של תפיסא בעצמות א"ס שאינו בגדר השגה כלל. אך הענין הוא, ע"ד שנת"ל במעלת דברי סופרים, שגם הענינים שמצד עצמם אינם יכולים לבוא אלא בדרך שלילה, נמשכים ע"י דברי סופרים בבחי' תפיסא בכלים. וזהו גם החידוש דפנימיות התורה, בחי' היין שבתורה, שעל ידו לוקחים עצמות א"ס בכלים. ויתירה מזה, שבפנימיות התורה הוא באופן נעלה יותר מאשר בדברי סופרים, כי, מה שנמשך בכלים ע"י דברי סופרים הוא בענין של מעשה, והיינו, שהאור נמשך בעשי' גשמית, אבל בהשגה לא נמשך האור. משא"כ בפנימיות התורה כפי שבאה בהבנה והשגה בתורת החסידות, נמשך מרחב העצמי דעצמות א"ס בהבנה והשגה.

ה) אמנם עדיין צריך להבין השייכות דכהנ"ל לענין השמחה, דלכאורה, כיון ששמחה היא באופן של התפשטות (כנ"ל ס"ג), הרי זה באופן שנגשת מציאותו (כשם שההשגה באלקות שהיא סיבת השמחה היא באופן שתופס ומשיג בשכלו, וגם התעוררות האהבה היא בבחי' יש ודבר מה, יש מי שאוהב), ולא באופן שמתבטל ממציאיותו לגמרי⁴⁶. אמנם, כדי שיהי' ענין של תפיסא בבחי' האור האלקי שאינו לפי ערך הכלים כלל (שלכן אינו נמשך אלא בדרך שלילה כו'), צריך להיות ענין של ביטול בתכלית דוקא, כמבואר בתניא⁴⁷ שאפילו נשמות הצדיקים עובדי ה' בדחילו ורחימו הנמשכות מן הבינה ודעת דגדולת א"ס ב"ה, שהמדור שלהם הוא בעולם הבריאה שהוא ג"ע העליון, הנה בעולם האצילות שהוא למעלה מהשכל וההשגה וההבנה לשכל נברא כו', לית מחשבתא דלהון תפיסא שם כלל, והוא מדור לצדיקים הגדולים שעבודתם היא למעלה מעלה אפילו מבחי' דחילו ורחימו הנמשכות מן הבינה ודעת בגדולתו ית', אלא עבודתם היתה בבחי' מרכבה ממש לא"ס ב"ה ליבטל אליו במציאות כו'. ויתירה מזה, דהנה, מבואר בלקו"ת דפרשת השבוע⁴⁸ בענין הנגעים שסיבתם הוא מחמת הסתלקות מוחין דאבא, היינו, שיש

(45) תו"מ — רשימת היומן ס"ע רכא. לאחרונה (הובא בלקו"ת פקודי שם, סע"ב). וש"נ.

(48) מצורע כד, ג ואילך. סהמ"צ להצ"צ

מצות טומאת מצורע (דרמ"צ ק, ב ואילך).

וראה גם אוה"ת פרשתנו (כרך ג) ע' תתנג.

(46) ראה גם לקו"ת צו יא, ב.

(47) פל"ט — בהשיעורים היומיים שלמדו

רק בחי' מוחין דאמא (בינה), שהו"ע השמחה וההתלהבות שע"י ההתבוננות והרצוא כו', ללא הביטול והשוב שמצד מוחין דאבא, שלזה צ"ל ההמשכה בבחי' כלים ואתיות דתושב"כ ותושבע"פ, בחי' לאה ורחל, ומצד הסתלקות מוחין דאבא נסתעף שאין נבנים פרצופי לאה ורחל, ויוצאים תמורתם הנגעים, שאת ספחת ובהרת כו' (וכמבואר שם שמצורע הו"ע מוציא שם רע⁴⁹, שהוא היפך בחי' שם טוב, שהו"ע התורה, תושב"כ ותושבע"פ, כי כל התורה כולה היא שמותיו של הקב"ה⁵⁰). והיינו, שמהשמחה וההתלהבות כו' יוכל להסתעף יניקת החיצונים וכו'. ואיך יתאים זה עם המבואר לעיל גודל מעלת השמחה מצד שייכותה עם בחי' הבינה, שעל ידה מגיעים בבחי' מרחב העצמי דעצמות א"ס כו'.

ויובן ע"פ הביאור במ"ש⁵¹ ויספו ענוים בהוי' שמחה, דצריך להבין השייכות דשמחה לענוה, דלכאורה הם קוים הפכיים. אך הענין הוא⁵², שענין הענוה אינו השפלות מצד פחיתותו שאינו מוצא טוב בנפשו כו', כי אם, שיש לו מעלות ויודע אותם, אלא שאינו מרגיש ומחשיב את עצמו בגלל מעלותיו, וע"ד מ"ש⁵³ והאיש משה עניו מאד מכל האדם גו', והיינו, שהגם שידע גודל מעלתו מכל אדם, מ"מ הי' עניו מכל האדם, וטעם הדבר (נוסף על המבואר במק"א⁵⁴ שעיקר הענוה היתה לגבי דרא דעקבתא דמשיחא, שעבודתם היא באופן של מס"נ כו'), לפי שידע שזהו מה שניתן לו מלמעלה, ואילו היו נותנים מלמעלה כחות אלו לאדם אחר, הי' ג"כ במדרגה זו, ואפשר שהי' מגלה את הכחות עוד יותר כו'. וע"י התבוננות זו יוכל כל אחד להיות עניו מכל האדם, אפילו מנכרי (כפי שמוסיף אדמו"ר הזקן בסה"מ תקס"ב⁵⁵ שנדפס לאחרונה⁵⁶), כי כל אמונתו בה' אחד אינו מצד עצמו כלל, אלא רק מצד הירושה מאברהם כו'. ויש לבאר החידוש בענין הענוה מכל האדם⁵⁷, אפילו מנכרי, דהנה, מציאותו של הנכרי שהוא בציור אדם אינו אלא כדי שיוכל להיות ענין

49) ערכין טו, ב. ועוד.

50) ראה זח"ב פז, א. רמב"ן בהקדמתו לפירושו עה"ת. יונת אלם פכ"ט. ועוד.

51) ישע"י כט, יט.

52) ראה ד"ה ויספו ענוים בה' שמחה תקס"ב (מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ב ח"א ע' נא ואילך). מאמרי אדמו"ר האמצעי נ"ך ע' כו ואילך. סה"מ עטר"ת ע' צא ואילך.

53) בהעלותך יב, ג.

54) ראה סה"מ עטר"ת ע' תסד. תרפ"ט ס"ע 215. וש"נ.

55) שבהערה 52. וכ"ה במאמרי אדמו"ר האמצעי שם.

56) בכ"ף מנחם-אב תשכ"ד (המו"ק).

57) ראה תוד"ה ואין — יבמות סא, א.

הבחירה⁵⁸, ובחרת בחיים⁵⁹, אבל מצד עצמו הוא מציאות של העדר, בבחי' דין לא הניין לי⁶⁰, וא"כ, איך שייך שיהי' ענין של ענוה אמיתית, ע"פ תורת אמת, ביחס לנכרי שמציאותו אינה מציאות אמיתית, ואעפ"כ, יתבונן איש הישראלי במציאותו של הנכרי כפי שהיא בהשוואה להמציאות שלו, ומזה יתעורר ברגש של ענוה. אך נקודת הענין בזה, שזהו מצד ההתבוננות בשרש הענינים למעלה כו', כמבואר⁶¹ בענין נחש הנחושת שעיי"ז היו ישראל מסתכלין כלפי מעלה כו'⁶², שזוה"ע ההתבוננות בשרשו למעלה, היינו, שגם מציאות הרע למטה הנה בשרשו למעלה הוא טוב כו'. ומצד זה יכולה להיות גם ההתבוננות במציאותו של הנכרי, היינו, בשרשו למעלה כו', שמשם נשתלשלה מציאותו למטה להיות מציאות אמיתית וחשובה שעל ידו יתוסף בעבודתו של איש הישראלי שיהי' עניו אפילו ביחס אליו. והנה, כללות ענין הענוה קשור עם ענין השמחה, כי⁶², מצד העדר הרגשת עצמו שאינו מחשיב את עצמו, הרי יודע שלא מגיע לו כלום, וכל מה שנותנים לו, מסתפק בזה ושמח בזה מאד כו'. ומזה מובן שאמיתית הענין דשמחה אלקית היא שמחה פשוטה על אלקות, בלי שום הרגש עצמו, והיינו, שהשמחה היא באופן של ביטול עצמותו, ששמחתו אינה מחמת טוב עבודתו כו', אלא רק מצד אלקות עצמו, ויתירה מזה, שבאלקות עצמו תהי' השמחה מהביטול לגבי עצמותו ית', ועיי"ז ניתוסף כביכול בשם הוי', שזהו הפירוש במ"ש ויספו ענוים בהוי' שמחה⁶³. ובעומק יותר, שעיי' ענין הענוה בתכלית הביטול, נעשה אצלו ענין השמחה שהיא באופן של הרחבה והתפשטות כו', כיון שאין זה ההרחבה וההתפשטות דהמציאות שלו, שהרי אינו מציאות לעצמו כלל, אלא כל מציאותו היא המציאות דלמעלה.

(ו) **ויש** לקשר זה עם מזמור ס"ד בתהלים⁶⁴ שסיומו וחותרו ישמח צדיק בהוי' גו'⁶⁵, היינו, שהשמחה היא בהוי', שמחה פשוטה על אלקות, ללא הרגש עצמו, להיותו בתכלית הביטול, שאין מציאות אחרת כלל, כי אם המציאות דהוי' בלבד, ומצד זה נעשה אצלו ענין השמחה באופן של התרחבות והתפשטות, כיון שזוהי השמחה בהוי'.

63) ראה לקר"ת נצבים מח, א.
64) הקצפיטל שמתחילים לאמרו בי"א ניסן השתא (ראה סה"מ י"א ניסן ח"א ע' 1).
65) פסוק יא.

58) ראה סה"מ תרנ"ו ס"ע שיט.
59) נצבים ל, יט.
60) ראה ב"ר פ"ג, ז. פ"ט, ב. ועוד.
61) לקר"ת חוקת סא, ד ואילך.
62) פרש"י חוקת כא, ח. ועוד.

ויש להוסיף בזה, דהנה, במדרש תהלים⁶⁶ דרשו מזמור זה על דניאל שהשליכו דריוש לגוב האריות, שהודיע הקב"ה לדוד מה עושין לדניאל⁶⁷, ועליו התפלל במזמור זה. ומבאר בפרטיות שכאשר השרים דיברו אל המלך בערמה ופעלו עליו לגזור גזירה שבמשך שלושים יום לא יתפלל שום אדם תפלתו לפני שום אלקה חוץ ממנו, ועשה המלך כן, הנה דניאל ה' מתפלל (על לביתי' וכיין פתיחן לי' בעליתי' נגד ירושלים וזמנין תלתה ביומא הוא גו' מצלא⁶⁸) ואומר שמע אלקים קולי בשיחי⁶⁹, וכשהיו השרים מבקשים את דניאל מצאו אותו עומד ומתפלל כו', אמר לפניו רבוננו של עולם הרי הרגישו, תסתירני מסוד מרעים מרגשת פועלי און⁷⁰. וממשיך במדרש תהלים, כיון שאמרו עליו (למלך), אמר להם אין אתם נאמנין כו', כיון שהגיע המנחה התחיל להתפלל, אמר, בשביל אלו הרשעים איני מתפלל (בתמי') וכו' ויש לומר בהדיוק כיון שהגיע המנחה, תפלה מנחה דוקא, אף שהתפלל כל ג' התפלות, שזהו ע"ד המבואר⁷¹ בפירוש מארו⁷² לעולם יהא אדם זהיר בתפלת המנחה שהרי אליהו לא נענה אלא בתפלת המנחה, שזהו לפי שבתפלת מנחה מודגש ביותר ענין היציאה מגדרי העולם, כשמפסיק באמצע עסקיו וכו']. אמרו לו (למלך) הרי ראית בעיניך וכו', ולכן הוצרך המלך לצוות להשליך את דניאל לגוב האריות. וכאשר אירע הנס שדניאל ניצל מן האריות, אמרו לו (למלך) שבעים הם (האריות) לכך לא אכלוהו, אמר להם אם שבעים הם לכו ורדו אתם וכו', כיון שהשליכום מיד נאכלו, שנאמר (בהמשך המזמור⁷³) ויורם אלקים חץ פתאום גו', לכך נאמר⁷⁴ לגוב אריותא רמו אינון בניהון ונשיהון וגו'. ומסיים במדרש תהלים הוי ישמח צדיק כי חזה נקם וגו'⁷⁵, ואומר ישמח צדיק בה' וחסה בו ויתהללו כל ישרי לב⁶⁵. והיינו, שמ"ש במזמור זה ישמח צדיק בה' גו', מקשר במדרש עם מ"ש לעיל מיני' ישמח צדיק כי חזה נקם גו'.

והענין בזה, דאע"פ שהעבודה היא באופן דישמח צדיק בהוי', היינו, שהשמחה היא בהוי' לבדו, ללא הרגש עצמו, מ"מ, ביחד עם זה יש גם ענין השמחה על הפרעון מן הרשעים, שזהו אומרו ישמח צדיק

66) הובא גם בפרש"י תהלים סד, ב. 71) סה"מ עזר"ת ע' פח. תרפ"ח ע' לו. וראה גם יל"ש תהלים רמז תשפז. ועוד.

67) ראה דניאל פרק ו. 72) ברכות ו, ב.

68) דניאל שם, יא. 73) פסוק ח.

69) תהלים שם. 74) דניאל שם, כה.

70) שם, ג. 75) תהלים נח, יא.

כי חזה נקם, אף שלכאורה הרי זה ענין הקשור עם הרגש ותוקף מציאותו, והיינו לפי שאינו מציאות לעצמו כלל, להיותו בתכלית הביטול, עד שמציאותו היא המציאות דלמעלה, שלכן גם השמחה על הפרעון מן הרשעים היא השמחה דלמעלה. וכמו כן הענין דפעמיו ירחץ בדם הרשע (כהמשך הכתוב⁷⁵), שמצינו ענין זה אצל הקב"ה, כמ"ש בהיעודים דהגאולה העתידה לבוא מי⁷⁶ זה בא מאדום חמוץ בגדים גו' ויז נצחם על בגדי (דמם טפטף על בגדי⁷⁷) וכל מלבושי אגאלתי, שזהו לצורך העילוי שנעשה ע"י בירור הרע⁷⁸, מצד שרשו למעלה (כנ"ל ששרש הרע למעלה הוא טוב כו'). וענין זה נעשה ע"י מעשינו ועבודתינו במשך זמן הגלות באופן דכבס ביין לבושו⁷⁹, שבנ"י מכבסים הלבושים הנעשים ממעשה המצוות ע"י שמחה של מצוה, שע"ז נמשך לעתיד לבוא להיות מי זה בא מאדום חמוץ בגדים וגו', שהר"ע לבישת בגדי נקם להפרע מן הרשעים כו'.

ז) וזהו שיר השירים גו' כי טובים דודיך מיין, דהנה, מבואר בלקו"ת² שהשמחה הקשורה עם ענין היין היא מצד גילוי האור שלאחרי ההעלם כו' (כנ"ל), וממשיך לבאר, שקמ"י עצמותו ית' הנה גם אור וגילוי זה שוה עם החושך כו', ועז"נ כי טובים דודיך מיין, שהתגלות בחי' מהותו ועצמותו הנמשך ע"י תורה ומצוות, הרי זה טובים מיין. אמנם, ע"פ המבואר לעיל (ס"ה) ששלימות ענין השמחה הוא באופן שהשמחה היא בעצמותו ית', הרי מובן שיכולים להיות ב' הענינים גם יחד, היינו, שגילוי האור הפועל שמחה (ענין היין) הוא באופן שיש בו גילוי העצמות (דודיך). וענין זה יהי' בשלימות לעתיד לבוא, שאז יהי' גילוי העצמות ממש, וביחד עם זה יהי' (לא רק תכלית הביטול, אלא) גם ענין ההשגה באופן של התפשטות והתרחבות כו' עד למרחב העצמי, שלכן יהי' גם שלימות ענין השמחה והשיר, שיר השירים, שקשור גם עם השיר דלעתיד לבוא⁸⁰, אז ישיר גו'⁸¹, שעז"נ⁸² ונודה לך שיר חדש.

(80) ראה תרגום לשה"ש א, א. הובא באוה"ת שה"ש ח"א ע' א ואילך.
(81) בשלח טו, א ובפרש"י.
(82) הגש"פ ברכת "אשר גאלנו". וראה תוד"ה ה"ג ונאמר — פסחים קטז, ב (ממכילתא עה"פ).

(76) ישע"י סג, א-ג.
(77) מצו"ד עה"פ.
(78) ראה גם סה"מ תרכ"ט ע' קצ.
(79) ויחי מט, יא. וראה תו"א ויחי מז, א.
אוה"ת נ"ך ע' רצט. סה"מ תרכ"ט שם.